بسم الله الرحمن الرحیم

فقه الاسرة
از شرایع الاسلام با ترجمه فارسی

مولف: مُحَقِّقُ الحِلّی (أبوالقاسِم نَجم الدّین جَعفَربن حَسَن رحمه‌الله)

مترجم: مهدی رحیمی

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۶

سرشناسه	: رحیمی، مهدی، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی	: شرایع‌الاسلام فی مسائل‌الحلال والحرام . فارسی- عربی. برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور	: فقه‌الاسره از شرایع‌الاسلام با ترجمه فارسی/ مولف محقق‌الحلی (ابوالقاسم‌نجم‌الدین‌جعفربن‌حسن رحمه‌الله)؛ مترجم مهدی رحیمی.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۷۲-۱
وضعیت‌فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتاب حاضر شرح بخشی از کتاب «شرایع‌الاسلام فی مسائل‌الحلال والحرام» تالیف محقق حلی است.
موضوع	: محقق‌حلی، جعفربن‌حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ق . شرایع‌الاسلام فی مسائل‌الحلال والحرام -- نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۷ق.
موضوع	: Islamic law, Ja'fari -- 13th century*
موضوع	: زناشویی (فقه)
موضوع	: Marriage (Islamic law)
شناسه افزوده	: محقق حلی، جعفربن‌حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ق. شرایع‌الاسلام فی مسائل‌الحلال والحرام. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره	: BP۱۸۲/م۳ش۴۰۴۲۳۴۴ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناسی‌ملی	: ۴۹۱۰۷۶۲

نام کتاب	: فقه الاسرة از شرایع الاسلام با ترجمه فارسی
ناشر	: چتر دانش
مترجم	: مهدی رحیمی
نوبت و سال چاپ	: اول- ۱۳۹۶
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۷۲-۱
قیمت	: ۱۲۰۰۰

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ‌منیری‌جاوید(اردیبهشت‌شمالی)،پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه‌ی حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرف‌دارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی‌که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصّه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور
مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

مقدمه ۷
کتاب نکاح ۸
نکاح دائم ۸
آداب خلوت ۱۱
مسائل نگاه به نامحرم ۱۳
اختصاصات نبی مکرم اسلام ﷺ ۱۶
عقد نکاح ۱۸
صیغه نکاح ۲۱
اولیای (جمع ولیّ) عقد ۲۳
ملحقات: چند مسأله در آن مطرح است ۲۶
حرمت و محرمیّت ۳۰
شروط شیردادن ۳۳
احکام شیر دادن ۳۷
مساهره ۴۳
مسائل مساهره (خویشاوندی در نتیجه ازدواج) ۴۵
احکام محرمات نکاح ۴۵
وطی به شبهه ۴۷
مسائل مربوط به محرمیت ۴۸
مراعات تعداد در نکاح با زنان ۵۰
لعان ۵۲
کیفیت انتخاب همسران ۵۵
مسائلی که به اختلاف دین زوجین مترتب است ۵۶
ازدواج موقت ۶۶
مهریه ۷۰
احکام ازدواج موقت که هشت حکم است ۷۲
آنچه نکاح با آن ردّ می شود ۷۴
احکام عیوب ۷۸
تدلیس ۸۱
راجع به مهریه ۸۵
تفویض بضع ۹۰
تفویض مهریه ۹۳
احکام مهریه ۹۴

در مورد اختلاف در مهریه ۱۰۳
حق قَسْمْ ۱۰۵
بحث راجع به ناشزه شدن ۱۱۳
بحث در شقاق ۱۱۴
احکام اولاد ۱۱۶
احکام ولادت فرزند ۱۱۹
احکام عقیقه ۱۲۱
احکام شیردادن ۱۲۱
احکام حضانت ۱۲۳
نفقه ۱۲۶
قسم سوم ایقاعات ۱۳۸
کتاب طلاق ۱۳۹
طلاق‌دهنده ۱۳۹
طلاق داده شده ۱۴۲
صیغه طلاق ۱۴۷
شاهد گرفتن ۱۵۳
اقسام طلاق ۱۵۵
طلاق مریض ۱۶۰
آن چه حرمت سه طلاق را برطرف می‌کند. ۱۶۲
رجوع ۱۶۴
استعمال حیله‌ها ۱۶۷
عده ۱۷۰
درباره زنی که عادت ماهانه دارد ۱۷۱
زنی که باید چند ماه عده نگه دارد ۱۷۳
عده زن حامله ۱۷۶
عده وفات ۱۷۸
احکام عده ۱۸۳
سکونت دادن زن مطلقه ۱۸۴
کتاب خُلع و مبارات ۱۹۳
فِدیه ۱۹۶
شرایط طلاق خُلع ۲۰۰
احکام طلاق خُلع ۲۰۲
چند مسأله در مورد نزاع به احکام این فصل ملحق می‌گردد ۲۰۶

کتاب ظِهار ۲۱۰
صیغه‌ی ظِهار ۲۱۰
درباره شوهر (ظهار کننده) ۲۱۳
درباره زنی که ظهار می‌شود ۲۱۴
احکام ظهار ۲۱۶
کفارات ۲۱۹
اختلاف ظهار کننده و ظهار شده ۲۲۱
خِصال کفاره ۲۲۳
احکام کفارات ۲۲۸
کتاب إیلاء ۲۳۲
درباره صیغه ایلا ۲۳۲
ایلاء کننده و زنی که ایلاء شده ۲۳۴
احکام ایلاء ۲۳۵
کتاب لعان ۲۴۳
اسباب لعان ۲۴۳
لعان کننده و لعان شدن ۲۵۰
درباره زنی که لعان می‌کند ۲۵۲
کیفیتِ اجرای لعان ۲۵۳
واجبات و مستحبات لعان ۲۵۴
احکام لعان ۲۵۶

مقدمه مترجم

الحمدلله رب العالمین و الصلاة والسلام علی خیر خلقه و أشرف بریّته محمد المصطفی و آله الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم الی یوم الدین

این کتاب ترجمه و شرحی در تبیین کتاب شرائع الاسلام تألیف جعفربن حسن محقق حلی است. مرحوم محقق حلی از مشهورترین فقهای عصر خویش است و دارای عظمت و اعتبار خاص در میان مجتهدان می‌باشد، به حدّی که وقتی کلمه «محقق» را بدون قرینه و نشانه‌ای در میان فقها ذکر کنند، شخصیت تحقیقی و علمی ایشان مورد نظر است.

محقق حلی فقه و اصول را در نزد پدرش حسن‌بن یحیی آموخت و از محضر فقهای مشهور حلّه، مانند ابن نما و سید فخار موسوی- شاگرد ابن ادریس حلی- بهره برد. محقق با یک واسطه شاگرد ابن زهره و ابن ادریس حلی است و استادِ علامه حلی بوده است.

مرحوم محقق در زمینه‌های منطق، کلام و ریاضیات و هیئت تبحر داشته است و خواجه نصیرالدین طوسی متکلم و ریاضی‌دان مشهور، با او در حلّه ملاقات کرده است و در جلسه درسش حضور یافته است.

کتابهای محقق همچون معارج الاصول، تلخیص الفهرست، شرح نکت النهایه و معارج الاحکام و... مخصوصاً کتاب شرایع الاسلام همیشه مورد توجه طلاب است چرا که این کتاب مشتمل بر فتوای مشهور فقهای قدیم می‌باشد. و فقهای بسیاری این کتاب را شرح کرده و یا حاشیه بر آن نوشته‌اند.

محقق حلی در سال ۶۷۶ ه.ق در سن ۷۴ سالگی بدرود حیات گفت و بدن مطهر ایشان را در جوار بارگاه امیرالمؤمنین ﷺ به خاک سپردند. (و بنا به نقل علامه سید حسن صدر صاحب کتاب تأسیس الشیعه در حلّه به خاک سپردند).

کتاب حاضر متن و ترجمه بخش‌های نکاح، طلاق، خُلع و مبارات، ظهار، إیلا و لعان از کتاب شرایع الاسلام است که به صورت مستقل از دیگر بخش‌های این کتاب منتشر می‌گردد.

ما در این کتاب سعی کرده‌ایم که با شرح و آوردن مثالهای آسان، کلمات آن بزرگوار را تبیین نماییم تا موجب تسهیل طلاب و دانشجویان که قصد خواندن این کتاب ارزشمند را دارند، شود و خداوند را شاکرم که توفیق این امر را برای حقیر فراهم نمود.

در پایان از همه کسانی که بنده را در چاپ و نشر این مجموعه یاری رساندند کمال تشکر را دارم.

مهدی رحیمی

اردیبهشت ۱۳۹۶

كتاب النكاح

و أقسامه: ثلاثة.

القسم الأول: فی النكاح الدائم

۱ و النظر فيه يستدعي فصولاً.

الأول: فی آداب العقدو الخلوة و لواحقهما.

۲ اما آداب العقد: فالنكاح مستحب لمن تاقت نفسه، من الرجال و النساء. و من لم تتق فيه خلاف، المشهور استحابه، لقوله ﷺ: «تناكحوا تناسلوا»، ولقوله ﷺ «شرار موتاكم العُزَّاب»، و لقوله ﷺ: «ما استفاد امرؤ فائدةً بعد الاسلام، أفضل من زوجة مسلمةٍ، تسرّه اذا نظر اليها، و تطيعه اذا أمَرَها، و تحفظه اذا غاب عنها، في نفسها و ماله».

کتاب نکاح(ازدواج و زناشویی)

اقسام نکاح : سه قسم است

قسم اول: نکاح دائم

۱ که در بردارنده‌ی چند فصل است.

فصل اول: آداب عقد و آداب خلوت و ملحقات آنها

۲ اما آداب عقد ، ازدواج برای هر مرد و زنی که رغبت جنسی دارند مستحب است، و برای کسی که رغبت جنسی ندارد مورد اختلاف است، و نظر مشهور مستحب بودن آن است، چرا که پیامبر ﷺ فرمودند: «ازدواج کنید و نسل خود را زیاد کنید»؛ همچنین فرمودند: «بدترین مردگان شما، عزب های شما هستند». و فرمودند: «بعد از مسلمان شدن هیچ کس فایده‌ای با فضیلت‌تر از همسر مسلمانی که وقتی به او نگاه می‌کند شادش می‌کند و وقتی به او فرمان می‌دهد از او اطاعت می‌کند و هنگامی که غیبت کرد خودش و مال شوهرش را حفظ می‌کند، بهره نبرد»، (و همه‌ی اینها دلیل‌های مقید نیستند که شخص باید رغبت جنسی داشته باشد و لفظ عزب شامل هر مردی می‌شود که همسر ندارد و زنی است که شوهر ندارد.)

٣ و ربما احتج المانع، بأن وصف يحيىٰ ﷺ؛ بكونه حصوراً يُؤذِن باختصاص هذا الوصف بالرُجحان، فيُحْمَل علىٰ ما اذا لم تتق النفس.

٤ و يُمكن الجواب: بأن المدح بذلک في شرع غيرنا، لا يلزم منه وجوده في شرعنا.

٥ و يستحب: لمن أراد العقد سبعة أشياء، يكره له ثامن.

٦ فالمستحبات: أن يتخيَّر من النساء من تجمع صفات أربعاً: كَرَمُ الأصل. و كونها بكراً. و لوداً. عفيفة. و لا يقتصر علىٰ الجمال و لا علىٰ الثروة فربما حرمهما.

---

٣ ممکن است کسانی که منکر استحباب ازدواج برای اشخاصی که رغبت جنسی ندارند هستند، استدلال کنند به اینکه حضرت یحیی ﷺ این وصف را داشت که «حَصور» بود (یعنی مردی بود که زنان رغبت نداشت و از جماع پرهیز می‌کرد) پس با توجه به این آیه «وسَیِّداً و حَصُوراً و نَبِیاً مِّن الصَّالِحِین[1]» کسی که ازدواج نکرده باشد رجحان دارد، و استحباب ازدواج برای کسی است که نتواند نفس و هوا و هوس خود را حفظ کند.

٤ می‌توان به این استدلال پاسخ داد: که آن مَدح و ستایشی که در آیه آمده برای شریعتی غیر از شریعت ما است، و لزومی ندارد که حتماً در شریعت ما هم وجود داشته باشد.

٥ و برای کسی که می‌خواهد ازدواج کند هفت چیز مستحب است و هشت چیز مکروه است.

٦ اما مستحبات: اینکه از بین زنان کسی را انتخاب کند که چهار صفت داشته باشد: اینکه دارای اصل و نسب کریمانه‌ای باشد. و بِکر باشد. و فرزند آور باشد. و عفیف باشد. و صرفاً اکتفا به زیبایی زن نکند و اکتفا به ثروت آن زن نکند چه بسا از این دو محروم شود. (و در حدیث آمده: کسی که زنی را به خاطر مالش یا جمالش به ازدواج درآورد خداوند او را از آن دو محروم می‌کند)

١- آل عمران/٣٩

۷ و صلاة ركعتين و الدعاء بعدهما بمأثورة: «اللهم إني أريد أن أتزوج، فقدِّ لي من النساء، أعفّهن فرْجاً، و أحفظن لي في نفسها و مالي، و أوسعهن رزقاً، و أعظمهن بركة». أو غير ذلک من الدعاء. و الإشهاد و الإعلان، و الخُطبة أمام العقد. و إيقاعه ليلاً.

۸ و يكره: إيقاعه و القمر في العقرب.

۷ و مستحب است دو رکعت نماز بخواند و با دعاهای روایت شده از ائمه ﷺ بعد از دو رکعت نماز دعا کند، و بگوید: «اللهم انی ارید ان أتزوج فقّدر لی من النساء، اعفّهن فرجاً و احفظهن لی فی نفسها و مالی و اوسعهن رزقا و اعظمهم برکةً» (خدایا من می‌خواهم ازدواج کنم؛ پس برای من زنی را مقدر فرما که عفیف ترین زن باشد و خودش و مال مرا حفظ کند و روزی اش از همه فراخ تر باشد و برکتش از همه‌ی زنان بیشتر باشد) و دعاهایی دیگر بکند. و ازدواجش را علنی کند و شاهد بگیرد و پیش از عقد خطبه بخواند (یعنی خداوند را ستایش کند و بر محمد واهل بیت او علیهم السلام درود بفرستد و آیات واحادیثی که مناسب مجلس باشد بخواند و سپس صیغه عقد را جاری کند) و اینکه عقدِ نکاح را در شب، واقع سازد.

۸ و مکروه است که خطبه‌ی عقد را در حالی‌که قمر در عقرب است واقع سازد.

الثانی: فی آداب الخلوة بالمرأة

و هي قسمان.

۹ الأول: يستحب لمن أراد الدخول أن يصلي ركعتين و يدعو بعدهما. و اذا أمر المرأة بالانتقال اليه، أمرها أن تصلي أيضاً ركعتين و تدعو .. و أن يكونا علىٰ طهر. و ان يضع يده علىٰ ناصيتها اذا دخلت عليه، و يقول: «اللهم علىٰ كتابک تزوجتها، و في أمانتک أخذتها، و بكلماتک استحللت فرْجَها، فإن قضيت لي في رحمها شيئاً فاجعله مسلماً سويًّا، و لا تجعله شرک شيطان».

۱۰ و أن يكون الدخول ليلاً. و أن يسمِّي عند الجماع و يسأل الله تعالىٰ أن يرزقه ولداً ذكراً سوياً.

دوم: آداب خلوت کردن با همسر

که دو قسم است:

۹ اول: مستحب است کسی که (در شب زفات) قصد جماع (با همسرش را دارد، دو رکعت نماز بخواند و بعد از آن دعا کند. و هنگامی که از زنش می‌خواهد که به خانه‌ی شوهرش بیاید، به او پیشنهاد کند که او هم دو رکعت نماز بخواند و دعا کند.

و مستحب است که هر دو با طهارت (وضو) باشند. و مستحب است که با هنگامی که او جماع می‌کند دستش را بر پیشانی همسرش بگذارد و بگوید «اللهم علی کتابک تزوجتها، وفی امانتک أخذتها، ولکلماتک استحللت فرجها، فان قضیت لی فی رحمها شیئا فاجعله مسلماً سویاً و لا تجعله شرک الشیطان» (خدایا بر کتاب تو این زن را به ازدواج خود درآوردم و آن را به عنوان امانت تو گرفتم و او را با کلمات تو بر خود حلال کردم؛ پس اگر در رحم او برای من چیزی را مقدر کردی آن را یک مسلمان سالم قرار ده و او را شریک شیطان نگردان).

۱۰ و مستحب است در شب جماع کند. و هنگام جماع بسم الله الرحمن الرحیم بگوید و از خدا بخواهد تا پسری سالم به او روزی کند.

۱۱ و يستحب: الوليمة عند الزفاف يوماً أو يومين. و أن يدعىٰ لها المؤمنون، و لا تجب الاجابة بل تستحب. و اذا حضر فالأكل مستحب و لو كان صائماً ندباً. و أكل ما ينثر في الأعراس جائز. و لا يجوز أخذه إلا بإذن أربابه، نُطْقاً أو بشاهد الحال. و هل يملك بالأخذ؟ الأظهر نعم.

۱۲ الثاني: يكره الجماع في أوقات ثمانية: ليلة خسوف القمر، و يوم كسوف الشمس، و عند الزوال، و عند غروب الشمس حتىٰ يذهب الشفق، و في المحاق، و بعد طلوع الفجر الىٰ طلوع الشمس. و في أول ليلة من كل شهر إلا في شهر رمضان، و في ليلة النصف. و في السفر اذا لم يكن معه ماء يغتسل به. و عند هبوب الريح السوداء و الصفراء و الزلزلة. و الجماع و هو عُريان، و عقيب الاحتلام قبل الغسل أو الوضوء و لا بأس أن يجامع مرّات من غير غسل يتخللها، و يكون غسلة أخيراً. و أن يجامع و عنده من ينظر اليه، و النظر الىٰ فرج المرأة في حال الجماع و غيره. و الجماع مستقبل القبلة أو مستدبرها، و في السفينة. و الكلام عند الجماع بغير ذكر الله.

۱۱ و مستحب است: هنگام عروسی یک روز یا دو روز ولیمه بدهد. و مؤمنین را به آن سفره دعوت کند و البته اجابت کردن این دعوت واجب نیست بلکه مستحب است.

و هنگامی که در مجلس حاضر شد خوردن (طعام) مستحب می‌شود حتی اگر روزه‌ی مستحبی گرفته باشد، و خوردن آنچه برروی سر عروس می‌پاشد جایز است؛ ولی جایز نیست آن را بردارد(و همراه خود به خارج ببرد)مگر اینکه صاحب آن یا با گفتار و یا شاهد حال رضایت به این کار دهد. (مثلا از اینکه مردم آن را بردارند خوشحال شود) و در مورد اینکه آیا با برداشتن آن مالک آن می‌شود؟ نظر ظاهرتر این است که بله مالک می‌شود.

۱۲ دوم: در هشت زمان ، جماع و نزدیکی با همسر کراهت دارد: شبی که ماه خسوف کرده، و روز کسوف خورشید و هنگام ظهر و بالا آمدن خورشید، و هنگام غروب خورشید تا وقتی که سرخی شفق از بین برود، و وقتی که ماه پنهان است، (معمولاً سر شب آخر ماه قمری که ماه در شب و روز آن دیده نمی‌شود) و بعد از طلوع فجر تا طلوع خورشید، و در شب اول هر ماه، مگر در شب اول رمضان، و شب نیمه‌ی هر ماه، و در سفر در صورتی که آبی که با آن غسل کند ندارد، و هنگام وزیدن بادهای سیاه و زرد و هنگام زلزله، و اینکه در حالی‌که کاملاً عریان است جماع کند، واینکه بعد از احتلام و قبل از غسل یا وضو جماع کند و عیبی ندارد که چندین مرتبه جماع کند بدون اینکه بین آنها غسل کرده باشد، و در آخر یک غسل بکند. ومکروه است درحالی‌که کسی او را نگاه می‌کند (حتی اگر کودک باشد) جماع کند، و اینکه به فرج زن در حال جماع یا در حالات دیگر نگاه کند، واینکه رو به قبله یا پشت به قبله جماع کند، واینکه در داخل کشتی جماع کند، و هنگام جماع‌کردن حرف بزند که کلامی غیر از ذکر خدا باشد.

الثالث: في اللواحق

و هي ثلاثة:

١٣ الأول: يجوز أن ينظر الىٰ وجه إمرأة يريد نكاحها، و إن لم يستأذنها. و يختص الجواز بوجهها و كفّيها. و له أن يكرِّرَ النظر اليها و أن ينظرها قائمة و ماشية. و روي: جواز أن ينظر الىٰ شعرها و محاسنها و جسدها من فوق الثياب.

١٤ و كذا يجوز أن ينظر الىٰ أمةٍ يريد شراءَها و الىٰ شعرها و محاسنها.

١٥ و يجوز النظر الىٰ أهل الذمة و شعورهن لأنهن بمنزلة الإماء، لكن لا يجوز ذلک لتلذذ و لا لريبة

١٦ و يجوز أن ينظر الرجل الىٰ مثله ما خلا عورته، شيخاً كان أو شاباً، حسناً أو قبيحاً، ما لم يكن النظر لريبة أو تلذذ. و كذا المرأة.

١٧ و للرجل أن ينظر الىٰ جسد زوجته باطنا و ظاهرا، و الى المحارم ما عدا العورة. و كذا المرأة.

سوم: ملحقات

که سه مورد است:

١٣ اول: جایز است که به صورت زنی که می‌خواهد با او ازدواج کند نگاه کند، حتی اگر از او اجازه نگرفته باشد. و این جواز اختصاص به صورت و دو کف دست زن دارد. وحق دارد که نگاه‌کردن به او را تکرار کند و او را در حال ایستاده و هنگام راه رفتن نگاه کند. و جواز نگاه به موی زن و زیبایی‌های او و بدن او از روی لباس روایت شده است.

١٤ همچنین جایز است به کنیزی که قصد خرید آن را دارد به موها و زیبای‌اش و بدنش از روی لباس نگاه کند.

١٥ و جایز است زنانی که کافر ذمی هستند به موهایشان نگاه کند؛ چرا که آنها همانند کنیزها هستند، ولکن این نگاه کردن اگر برای لذت بردن و ریبه باشد جایز نیست. (فرق بین لذت و ریبه در این است که لذت بدون قصد سوء است ولی ریبه همراه با قصد سوء است).

١٦ و جایز است که مرد به مرد دیگر نگاه کند مگر به عورت او، فرقی نمی‌کند که پیر باشد یا جوان، زیبا باشد یا زشت، البته تا وقتی که این نظرکردن برای ریبه و لذت بردن نباشد. همچنین زنان (می‌توانند به هم نگاه کنند مادامی که از روی لذت بردن وریبه نباشد.)

١٧ و مرد حق دارد که به تمام بدن همسر خود چه ظاهر باشد یا مخفی (مثل داخل دهان، فرج و...) نگاه کند و جایز است که به محارم خود نگاه کند؛ مگر به عورت آنها، و زنان هم همین حکم را دارند (می‌توانند به تمام بدن شوهر خود نگاه کنند).